

รื่องนำรู้เกี่ยวกับไผ่

"ไผ่" เป็นพืชที่มีวิวัฒนาการมาจากพืชตระกูลหญ้าและมีเนื้อไม้ให้ใช้สอยได้ เป็นพืชที่มีอายุยืน บางชนิดมีอายุยืนยาวเป็นร้อยปี และมีการเจริญเติบโตเร็วที่สุดในโลก บางชนิดโตได้ถึง 2 ฟุตต่อวัน มีคุณค่าสารพัดประโยชน์ ทั่วโลกมีไผ่อยู่ประมาณ 80 สกุล 1,500 ชนิด มีถิ่นกำเนิดและกระจายพันธุ์ตามธรรมชาติอย่างกว้างขวางครอบคลุมเกือบทุกส่วนทั่วโลก ยกเว้นในยุโรปและแถบตะวันตกของอเมริกา สำหรับประเทศไทยพบไผ่ท้องถิ่นจำนวน 17 สกุล ประมาณ 72 ชนิด โดยเกือบทั้งหมดเป็นไผ่ประเภทที่ขึ้นเป็นกอ

กลุ่มงานพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี
สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้

www.forest.go.th

ไผ่ ด้านอาหารและยา

หน่อไผ่มีรสชาติอร่อย อุดมไปด้วยวิตามิน แร่ธาตุ และสารอาหาร มีทั้งไฟเบอร์และโปรตีนสูงในปริมาณสูง วิตามิน A, B6, E, แคลเซียม, แมกนีเซียม, สังกะสี, ทองแดง, เหล็ก, โครเมียม, สารต้านอนุมูลอิสระ สารต้านแบคทีเรียและไวรัส สารป้องกันการก่อมะเร็ง รวมถึงกรดอะมิโนต่างๆ อีก 17 ชนิด สารสกัดจากใบไผ่มีสารที่เป็นตัวปกป้องเส้นเลือดที่สมองและหัวใจ ปรับระดับไขมันและลดความหนืดของเลือด

ถ่านไม้ไผ่คุณภาพสูง

ถ่านไม้ไผ่ที่ได้จากการเผาที่อุณหภูมิสูงประมาณ 1,000 °C ขึ้นไป จะแตกต่างจากถ่านไม้ทั่วๆ ไป โดยจะมีรูพรุนจำนวนมาก ทำให้มีพื้นที่ผิวสูงมาก เพิ่มความสามารถในการดูดซับกลิ่น ความชื้น สารพิษ สารเคมี ช่วยฟอกอากาศ กำจัดแบคทีเรีย ช่วยปลดปล่อยประจุลบ และอินฟราเรดคลื่นยาว ช่วยดูดซับรังสี ช่วยให้ระบบไหลเวียนของเลือดดีขึ้น ใช้ทำเครื่องสำอางรักษาผิว ทำสบู่ รวมถึงใช้ทำถ่านกัมมันต์ (activated carbon) ซึ่งเป็นวัสดุคาร์บอนที่มีพื้นที่ผิวสูงมาก สามารถนำมาใช้เป็นตัวประกอบในอุตสาหกรรมต่างๆ มากมาย เช่น อุตสาหกรรมยาและเครื่องสำอาง ไล้กรองน้ำ ไล้กรองอากาศ วัสดุปรับปรุงบำรุงดิน และบำบัดน้ำเสีย เป็นต้น

น้ำส้มควันไม้

ในกระบวนการผลิตถ่านไม้ไผ่คุณภาพสูง นอกจากจะได้ถ่านไม้ไผ่แล้ว ยังได้น้ำส้มควันไม้ (wood vinegar) ที่มีคุณภาพดีและใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ตั้งแต่ใช้ผลิตสารดับกลิ่นตัว ยารักษาโรคผิวหนัง ใช้ผสมกับแชมพูรักษารังแค ผสมร่ว เชื้อราป้องกันเห็บหมัดในสัตว์ ใช้ผสมน้ำพ่นหรือเช็ดดูพื้นกำจัดกลิ่นเหม็นจากเชื้อราในบ้าน ใช้เป็นปุ๋ยปรับปรุงบำรุงดิน เป็นสารยืดอายุความสดของดอกไม้ ใช้ทำสารป้องกันกำจัดศัตรูพืช และสารเร่งการเจริญเติบโตของพืช รวมถึงสารยับยั้งและควบคุมโรคพืชที่มีสาเหตุจากไส้เดือนฝอยและเชื้อรา

ไผ่ พืชทางเลือกสำหรับพลังงานทดแทน

ไผ่เป็นพืชที่มีศักยภาพสูงในด้านพลังงานโดยสามารถนำมาผลิตเป็นเชื้อเพลิงอัดเม็ดที่มีค่าพลังงานความร้อนสูง หรือนำไปสกัดเป็นน้ำมันดิบชีวมวล หรือผลิตก๊าซชีวภาพเพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทนในอนาคตได้อีกด้วย

ไผ่ พืชเส้นใยสำหรับอนาคต

เส้นใยที่ได้จากไผ่นั้น สามารถนำมาถักทอเป็นเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มระดับคุณภาพ มีความนุ่มเหมือนไหมทนทาน ยืดหยุ่น โปร่ง และซึมซับความชื้นได้มากกว่าผ้าฝ้ายถึง 2 เท่า ทำให้สวมใส่สบาย สามารถดูดซับรังสีอัลตราไวโอเล็ต (UV) ป้องกันเชื้อแบคทีเรียได้ดี และที่สำคัญมีสารกำจัดกลิ่นอยู่ในตัว ทำให้เสื้อผ้าที่ทำจากเส้นใยไผ่ไม่ค่อยมีกลิ่นเหม็น ในแง่ของสิ่งแวดล้อม เสื้อผ้าที่ผลิตจากเส้นใยไผ่จะได้รับการส่งเสริมมากขึ้นในอนาคต เนื่องจากการปลูกไผ่เพื่อผลิตเส้นใยนั้น ไม่จำเป็นต้องใช้สารกำจัดศัตรูพืชหรือต้องการการดูแลรักษาเป็นพิเศษเหมือนกับการปลูกฝ้ายเพื่อผลิตเส้นใยซึ่งสารกำจัดศัตรูพืชที่ต้องใช้กับฝ้ายนั้น มีการใช้ในปริมาณที่สูงถึง 25% ของสารกำจัดศัตรูพืชที่ใช้กันอยู่ทั่วโลก ดังนั้นการปลูกไผ่เพื่อผลิตเส้นใย จึงเป็นการช่วยลดมลพิษและมลภาวะให้กับสิ่งแวดล้อมได้อย่างดี

ไม้ไผ่ วัสดุทดแทนไม้ในอนาคต

ไม้ไผ่ เมื่อนำมาผ่านขั้นตอนหรือการแปรรูปอย่างถูกวิธี จะสามารถป้องกันไม่ให้มอดและแมลงเข้าทำลายได้ เนื้อไม้จะมีความแข็งแรงเหมือนไม้เนื้อแข็งหรือเหนียวกว่า และมีความยืดหยุ่นสูง โดยเฉพาะเมื่อนำมาแปรรูปเป็นแผ่นไม้อลามิเนต จะมีความแข็งแรงใกล้เคียงกับเหล็กอ่อน (mild steel) เลยทีเดียว และเมื่อเทียบกับ บนพื้นฐานของมวลต่อปริมาตรระหว่างไม้ไผ่ คอนกรีต ไม้เนื้อแข็ง และเหล็กแล้ว ไม้ไผ่เป็นอันดับที่สองรองจากคอนกรีตในเรื่องของความแข็งแรง (strength) แต่อยู่ในอันดับแรกในเรื่องของความแกร่งและยืดหยุ่น (stiffness) ซึ่งในอุตสาหกรรมไม้พื้นนั้น พื้นที่ทำจากไม้ไผ่จะมีความแข็งแรง (hardness) มากกว่าไม้เนื้อแข็งอย่างไม้โอ๊ค (Oak) เลยทีเดียว และจากการที่ไม้ไผ่เป็นวัสดุที่มีความแข็งแรงและยืดหยุ่นสูง จึงมีความเหมาะสมเป็นอย่างยิ่งในการนำมาสร้างเป็นที่อยู่อาศัยในบริเวณพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดแผ่นดินไหว เนื่องจากไผ่เป็นพืชที่ปลูกง่าย เติบโตเร็ว สามารถตัดฟันมาใช้ได้อย่างต่อเนื่อง จึงมีศักยภาพที่จะเป็นวัสดุทดแทนไม้ได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

ไผ่ กับหนอนรอต่วนและแมลงทับ

หนอนรอต่วน เป็นอาหารที่นิยมและมีราคาแพง เกิดจากผีเสื้อกลางคืนชนิดหนึ่งไปวางไข่อยู่บนหน่อไผ่ เมื่อฟักออกมาก็เจาะเข้าไปข้างในในช่วงที่หน่อไผ่กำลังยืดตัว โดยจะอาศัยและเติบโตอยู่ภายในปล้องไม้ไผ่ หนอนรอต่วน 100 กรัม มีโปรตีน 2.5 กรัมและกรดอะมิโนที่จำเป็นต่อร่างกายอีก 8 ชนิด ส่วนแมลงทับนั้นในระยะที่ฟักออกจากไข่เป็นตัวหนอน จะอาศัยอยู่ใต้ดินและแทะกินรากของไผ่ เพื่อกออยู่นาน 2-3 เดือนกว่าจะโตเต็มวัย

ไผ่ สร้างสมดุลให้กับสิ่งแวดล้อม และช่วยแก้ปัญหาภาวะโลกร้อน

ในบรรดาพืชที่อยู่บนดินด้วยกัน ไผ่เป็นพืชที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูงที่สุด จึงมีศักยภาพสูงในการดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ และมีบทบาทสำคัญในการกักเก็บคาร์บอน ป่าโดยทั่วไปจะมีอัตราการเจริญเติบโตด้านชีวมวลประมาณ 2-5% ต่อปี ในขณะที่ป่าไผ่อาจมีชีวมวลเพิ่มขึ้นถึง 30% ต่อปี นอกจากนี้ ไผ่ยังเป็นไม้เบิกนำที่สามารถขึ้นได้บนพื้นที่ว่างเปล่า จึงสามารถช่วยปรับปรุงสภาพของระบบนิเวศน์ในบริเวณป่าเสื่อมโทรมได้ในระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งระบบรากของไผ่ที่แผ่กว้างและสานกันเป็นร่างแหหนาแน่น ทำให้ไผ่มีประสิทธิภาพสูงในการอนุรักษ์ดินและน้ำ ช่วยป้องกันการชะล้างและการกัดเซาะพังทลายของหน้าดินได้ดี โดยเฉพาะบริเวณริมคลองหรือริมตลิ่ง และยังช่วยปรับปรุงคุณภาพของดินให้ดีขึ้น อันเป็นที่มาของชื่อ **ดินขุยไผ่** นอกจากนี้ในพื้นที่เท่าๆ กัน ป่าไผ่ยังผลิตก๊าซออกซิเจนได้มากกว่าป่าทั่วไปถึง 35% และอุ้มน้ำได้มากกว่าถึง 2 เท่า